

Очекувам поддршка од пратениците, а негативни реакции очекувам само од оние коишто имаат личен интерес да не се средат состојбите во учебникарството и оние коишто се вмешани во коруптивните релации во учебникарската дејност.

■ Разговорот го водеше:
Милева ЛАЗОВА

☀ Госпоѓице Грковска, Вие изготвивте предлог за донесување Закон за учебниците за основно и за средно образование. Што содржи тој, кои се неговите предности, кои се причините поради кои треба да се донесе?

ГРКОВСКА: Значајната улога на учебниците во образовниот процес ја наметнува потребата од донесување на посебен закон за учебниците во основното и во средното образование, кое ќе го уредува не само издавањето на учебниците, туку и ќе го допрецизира поимот учебник и ќе ги регулира условите и постапката за одобрување на учебници во основното и во средното образование, како и правата и обврските на авторот и на издавачот, начинот на избор на учебници за употреба во основното и во средното образование и евиденцијата на одобрените и издадените учебници.

☀ Има ли начин да се надмине овој хаос во образованието во кој и родителите и децата се наоѓаат во непријатна ситуација, која се манифестира во купување учебници, кои потоа не се користат во наставата, што значи дека парите се фрлаат за бадџала?

ГРКОВСКА: Досегашното искуство покажа дека постојната законска регулатива, со која се уредува учебникарската дејност не е доволна за да се спречат сериозните проблеми со кои се соочуваме во овој сегмент и практиката покажува дека тоа предизвикува сериозни импликации во образовниот процес. Имено, досегашната законска регулатива под учебник го подразбира само основниот учебник, што остави простор за неконтролирано издавање на помошната литература на работни тетратки, на збирки задачи итн. Првото нешто што го регулира овој Закон е проширување на поимот учебник, со овој предлог се предлага под поимот учебник да се подразбере или поимот учебник да содржи и работни тетратки, и збирки задачи, речници, атласи итн., односно целата помошна литература којашто се употребува во образовниот процес. Значи, ко-

НАДМИНУВАЊЕ НА АН ВО УЧЕБНИКАРСКАТА

га ќе се распишува конкурс за учебник, ако станува збор за учебник по математика воедно се подразбира дека авторот треба да предложи основен учебник, збирка задачи, работни листови, сè што е потребно за тој предмет.

☀ Меѓутоа, проблемите во учебникарството ги чувствуваат не само родителите, туку и авторите?

ГРКОВСКА: Според досегашната практика, исто така, на конкурсите за издавање учебници конкурираа издавачите, а сега се предлага тоа да биде авторот и тоа да конкурира анонимно заради тоа што досегашниот механизам ги става авторите во некаква подредена позиција. Тие се жалат дека нивниот надоместок за интелектуалниот труд кој го вложуваат при изработката на учебник е недоволна заради тоа што немаат контрола на продажбата на учебниците, и врз основа на тоа се јавува финансискиот спор. А од друга страна, пак, државата на ваквиот начин не може да ја контролира цената на учебникот, на што се жалат родителите заради тоа што цените на учебниците се многу високи. Имаме огромни реакции и од родителите и од авторите. Затоа смета дека со ваквата регулатива - авторот да конкурира на конкурсот за одобрување и за издавање на учебници, во кое меѓу другото треба да приложи и цена и договор со издавачот, кои авторот ги избрал. Сè тоа ќе има влијание на цената на учебникот затоа што на авторот ќе му оди во прилог да најде издавач, кој за најниска можна цена ќе му го издаде учебникот и на тој начин ќе воведе конкурентност и можност за намалување на цената на учебниците. Прецизно се дефинирани обврските и на авторите и на издавачите, а исто така, прецизно е дефинирано

кој смее да биде автор на учебник. Со ова конфликтот на интереси ќе биде регулиран.

☀ Се покажа дека Бирото за развој на образованието, чија должност беше да дава стручно мислење за усогласеноста на ракописот - учебник со наставните планови и програми и концепцијата за учебник, не функционира онака како што треба. Што Вие конкретно предлагате за надминување на проблемите, кои се јавуваат во рамките на ова Биро?

ГРКОВСКА: Точно, Бирото за развој на образованието беше тоа кое даваше стручно мислење за усогласеноста на ракописот - учебник со наставните планови и програми и концепцијата за учебник, меѓутоа законската обврска Бирото за развој на образованието да дава и оценка за наставниците, ги ставаше дел од советниците во позиција да вршат притисоци на наставниот кадар и на тој начин да влијаат на изборот на учебници за употреба. Очигледниот конфликт на интереси кои во еден дел го регулиравме пред извесно време, советниците од Бирото за развој на образованието да не може да бидат автори и издавачи, не е елиминиран комплетно, заради тоа што и оваа ингеренција која останува им дава доволно простор дел од нив да ја злоупотребуваат својата позиција. Затоа, се предлага да се назначи посебно тело, Совет за учебници кој единствено ќе се занимава со учебникарската дејност, а ќе биде во рамките на педагошката служба. Во Советот за учебници се предлага да има 13 члена, кои ќе избираат претседател, а при тоа треба да се внимава членовите на Советот да бидат стручни лица од различни наставни области, да бидат наставници и да се води сметка за соодветна застапеност и учес-

тво на припадниците од другите заедници. Исто така, се регулира член на Советот да не може да биде автор, издавач или рецензент на учебникот, а доколку тоа се констатира ракописот се дисквалификува, а членот на Советот се разрешува. Значи, се регулираат сите конфликти на интереси кои можат да настанат и кај Советот за учебници и кај Комисијата, која ќе ги разгледува ракописите за учебници. Тоа што друго е новина, а што се предвидува со овој Закон, е дека има строги рокови - рок за колку дена решението за одобрување на учеб-

ње на учебникот истиот од македонски јазик да го преведе и на јазиците на припадниците на заедниците кои ќе го користат. Ова досега законски не беше регулирано и заради тоа се соочуваме со проблеми во образовниот процес, па и припадниците на заедниците, кои едноставно имаат недостаток на учебници на нивниот мајчин јазик.

☀ Сигурно Ви е познат ставот на Здружението на книжарите на Македонија. Тие обвинија дека во сферата на продажбата на учебниците за основното и за средното образование владее корупциски синџир. Велат дека исти луѓе, со исто сценарио, секоја година ги продаваат учебниците и училниците ги претвораат во дуќани, учениците во муштери, а директорите во организатори. Каков е Вашиот коментар?

ГРКОВСКА: Обврските на издавачот, исто така, се прецизно регулирани во овој Закон. Една од најважните за сите родители е тоа што издавачот ќе има обврска печатењето на одобриениот учебник и обезбедувањето на неговата достапност до книжарските мрежи да заврши најдоцна еден месец пред почетокот на училишната година, меѓутоа исто така, има обврска и за училиштата, кои откако ќе ја донесат одлуката кои учебници ќе ги употребуваат, нема да имаат можност да ја менуваат во текот на учебната година. На пример, не може да се случи ако наставникот одлучил на почетокот на годината да почне со еден учебник, а во текот на годината да продолжи со друг, што би предизвикало дополнителни трошоци за родителите. За

изборот на учебници ќе биде потребно училиштето да ги извести родителите и Министерството за образование до крајот на јуни во тековната година. На тој начин и родителите ќе имаат време навремено да ги обезбедат учебниците, и со тоа да се надмине она што досега се случуваше - да почне училишната година, а родителите да не знаат кои учебници да ги купат, со што се создаваше голема мешаница во книжарниците итн. Исто така, во Предлог-законот постои и посебен член кој вели дека во училиштата ќе биде забранета продажба на учебници, што досега не беше случај, а тоа беше злоупотребувано од страна на некои локални директори.

Мислам дека ќе помогне тоа што се предвидува педагошката служба да води регистар на одобрени учебници и евиденција за застапеноста на учебниците за употреба во основните и во средните училишта и уште повеќе Министерството да објави каталог на одобрени учебници, кои ќе ги имаат точните податоци, учебници кои ќе се користат во наредната година, со податоци за наслови на учебниците, за авторите, видот училиште, одделението, издавачот и малопродажната цена. На тој начин на сите родители ќе им биде многу полесно да ги обезбедат сите учебници кои се потребни за таа учебна година.

☀ Дали со Предлог-законот ќе се реши учебничарскиот проблем кој се провлекува со години?

ГРКОВСКА: Овој Закон практички е одговор на сите проблеми кои реално произлегле од практиката, надминување на сите аномалии кои се појавија во учебничарската дејност и сметам дека со овој Закон може да се воведат ред.

☀ До каде е процедуралната постапка во Собранието? Какво е Вашето мислење во однос на реакциите на пратениците?

ГРКОВСКА: Предлогот е доставен до Собранието, во моето писмо до претседателот на Собранието, согласно Деловникот, барам Законот да биде ставен на наредната седница. Да напомам дека Законот е во две фази. Ова е првата фаза. Пратениците ќе дискутираат за предлогот за донесување на Закон и благодарение на јавната расправа очекувам добронамерни забелешки, кои ќе одат во насока на подобрување на овие решенија. Очекувам поддршка од пратениците, има позитивни реакции од нивна страна, како и од наставниците. Негативни реакции очекувам само од оние кои имаат личен интерес да не се средат состојбите во учебничарството и оние кои се вмешани во коруптивните релации во учебничарската дејност.

ОМАЛИИТЕ ДЕЈНОСТ

никот треба да биде доставено, во рок од колку дена против решението може да се поднесе жалба и е дадена можност за поднесување жалба до надлежна второстепена комисија во Владата на Република Македонија, што до сега не беше случај. Дадени се други критериуми кога може да биде повлечен учебникот од употреба, можност на авторите да поднесат приговор на стручното мислење или да бараат изземање на членовите на комисијата, која го вреднува ракописот и рок во кој треба да се разгледа тоа барање. Она што е многу важно, а што недостигаше досега е дека авторот ќе биде должен во рок од шест месеци по приемот на решението за одобрува-